

ИКОНОМИЧЕСКИ СМЕТКИ ЗА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ЗА 2019 ГОДИНА (ПРЕДВАРИТЕЛНИ ДАННИ)

1. СМЕТКА „ПРОИЗВОДСТВО“

1.1. Продукция

Стойността на крайната продукция, произведена в селското стопанство за 2019 г. (в текущи цени по предварителни данни), възлиза на 8 504.6 млн. лв., което е с 0.5% повече спрямо предходната година. Увеличението се дължи изцяло на ръст на цените - с 1.9%, докато във физическо измерение (обеми на произведените количества) спрямо 2018 г. е отчетено намаление с 1.4%.

Стойността на продукцията, произведена от растениевъдството, се равнява на 5 639.1 млн. лв. и представлява 66.3% от общата стойност на селскостопанската продукция. В сравнение с 2018 г. тя е по-ниска с 2.3%, което е в резултат на намаление на цените - с 1.6%, и намаление на обемите - с 0.7%. Преобладаващата част от продукцията в растениевъдството (82.7%) през 2019 г. е от зърнени и технически култури, чиято стойност се изчислява съответно на 2 933.3 млн. лв. и 1 728.1 млн. лева.

Стойността на произведената през 2019 г. продукция от животновъдството възлиза на 2 174.4 млн. лв., или 25.6% от крайната продукция в селското стопанство. Спрямо 2018 г. продукцията от животновъдството отбелязва увеличение с 9.3%, което е в резултат на повишение на цените - с 11.9%, докато произведените обеми намаляват с 2.6%. Важен фактор за повишението на базисните цени е увеличението на субсидиите за животновъдството с 46.6% спрямо 2018 година.

Стойността на продукцията от отглеждането на селскостопански животни е 1 273.8 млн. лв. (58.6% от продукцията в животновъдството), докато стойността на произведените животински продукти се равнява на 900.6 млн. лева (41.4%). В сравнение с 2018 г. стойността на отглеждането на селскостопанските животни се увеличава с 15.5%, което се дължи на повишение в цените - със 17.7%, докато произведените обеми намаляват с 2.2%. Стойността на произведените животински продукти спрямо предходната година отбелязва увеличение с 1.5%, което е в резултат на увеличение на цените - с 4.2%, докато обемите намаляват с 2.7% спрямо 2018 година.

В сравнение с 2018 г. стойността на селскостопанските услуги отбелязва намаление с 1.9%, докато стойността на продукцията от второстепенни неселскостопански дейности (неотделими) се увеличава с 3.2%. Увеличението на продукцията от второстепенни неселскостопански дейности е в резултат на увеличение на цените - с 5.9%, докато при обемите се наблюдава намаление с 2.7%.

1.2. Междинно потребление

Стойността на вложените в селското стопанство през 2019 г. средства за текущо потребление се равнява на 4 777.4 млн. лв., което е с 0.3% по-ниско спрямо предходната година. Понижението се дължи на спад в обемите - с 2.2%, който не може да бъде компенсиран от увеличението в цените - с 1.9%.

Спрямо 2018 г. най-голямо увеличение на вложенията за текущо потребление е отчетено при семената и посадъчния материал - с 13.2%, което се дължи както на ръст в обемите - с 11.3%, така и на ръст в цените - с 1.9%. На следващо място увеличение е отчетено в потреблението на други стоки и услуги, където са включени и косвено измерените услуги на финансовите посредници (FISIM) - с 12.2%, което е за сметка както на увеличение на вложените количества - с 9.3%, така и на увеличението в цените - с 2.9%. От вложенията в селското стопанство най-голямо понижение спрямо

предходната година отбелязват разходите на стопанствата за горива и моторни масла - с 10.4% в резултат на намалението както на обемите - с 9.8%, така и на цените - с 0.6%.

1.3. Брутна добавена стойност

Създадената през 2019 г. брутна добавена стойност в селското стопанство (по базисни цени) се равнява на 3 727.2 млн. лв. и е с 1.7% повече спрямо 2018 година. Увеличението се дължи на повишение на цените - с 2.0%, което не може да бъде повлияно от понижението в обемите - с 0.3%.

2. СМЕТКА „ФОРМИРАНЕ НА ДОХОДА“

Нетният опериращ излишък/смесен доход в селското стопанство през 2019 г. се равнява на 3 776.2 млн. лв. и е по-висок с 3.7% спрямо предходната година. Увеличението се дължи на регистрираното увеличение на нетната добавена стойност - с 2.1%, както и на по-високата стойност на другите субсидии върху производството - с 6.6%.

3. СМЕТКА „ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ДОХОД“

Нетният предприемачески доход в селското стопанство през 2019 г. достига 2 565.5 млн. лв. и се увеличава спрямо предходната година с 4.3%. Увеличението се дължи на по-високата стойност на нетния опериращ излишък/смесен доход, както и на намалението на платените от земеделските стопанства лихви - с 5.2%.

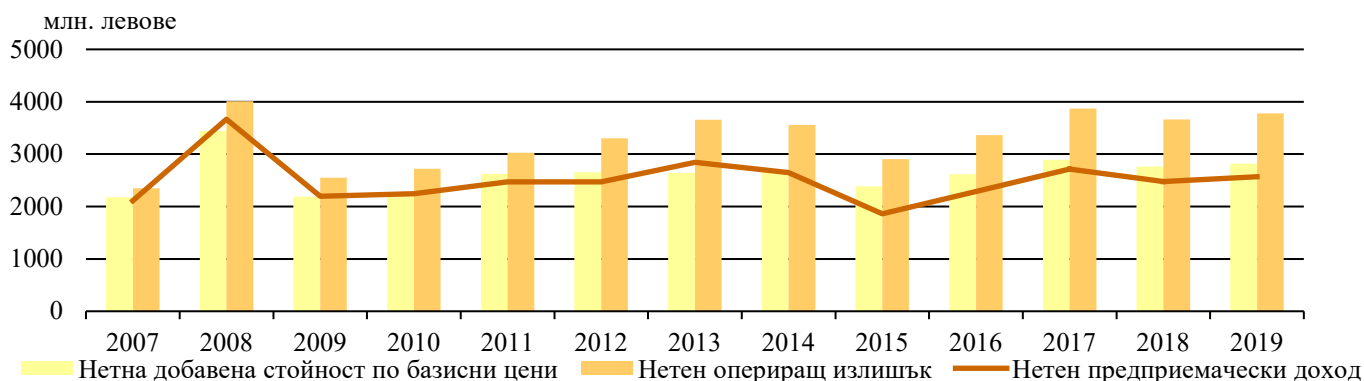
4. СМЕТКА „КАПИТАЛ“

Бруто образуването на основен капитал в селското стопанство през 2019 г. се равнява на 651.4 млн. лева.

По голямата част от него - 565.5 млн. лв. (86.8%), представлява бруто образуване на основен капитал в неселскостопански продукти, от които в селскостопански машини, оборудване и транспортни средства - 333.8 млн. лв. (59.0%), и в сгради - 230.1 млн. лева (40.7%).

Бруто образуването на основен капитал в селскостопански продукти (трайни насаждения и селскостопански животни) достига 85.9 млн. лв., като по-голямата част от него е в създаване на млади овощни насаждения.

Фигура 1. Изменение на показателите за доход в селското стопанство в периода 2007 - 2019 година

Методологични бележки

Икономическите сметки за селското стопанство са сателитни сметки на националните сметки, които предоставят допълнителна информация и използват понятия, адаптирани към специфичното естество на отрасъла. Те са разработени съгласно REGULATION (EU) No. 138/2004 и приетата от Евростат методология, описана в „Manual on the Economic Accounts for Agriculture and Forestry, 1997, Rev. 1.1“. Архитектурата на сметките изграждат четири сметки - три за текущи операции - „Производство“, „Формиране на дохода“, „Предприемачески доход“, и една за натрупване - „Капитал“, като последователността и изчерпателността им се осигурява в съответствие с Европейската система от сметки.

Основни показатели

Основната цел на разработването на икономическите сметки е изчисляването на предприемаческия доход в отрасъл „Селско стопанство“. Изчислението на дохода се осъществява в рамките на трите сметки за текущи операции, при което се използват следните методологически връзки:

	Продукция от растениевъдството
+	Продукция от животновъдството
+	Селскостопански услуги
+	Неотделими неселскостопански дейности
=	Продукция от отрасъл „Селско стопанство“
-	Междинно потребление
=	Брутна добавена стойност
-	Потребление на основен капитал
=	Нетна добавена стойност
-	Компенсация на наетите
-	Други данъци върху производството
+	Други субсидии върху производството
=	Нетен опериращ излишък/смесен доход
-	Платени ренти
-	Платени лихви
+	Получени лихви
=	Нетен предприемачески доход.

Продукцията от отрасъл „Селско стопанство“ представлява стойността на всички произведени стоки и услуги от единиците със селскостопанска дейност. Данните се отнасят за крайната продукция, която не включва вътрешния оборот (стоките и услугите, произведени и употребени в самото стопанство през отчетния период).

В икономическите сметки за селското стопанство съгласно изискванията на Приложение XI на ЕАА '97, Rev. 1.1, не се включват:

- продукцията от единиците, занимаващи се с производството на сертифициран размножителен материал за научни цели или за използване в растениевъдството и животновъдството;
- продукцията от дейности, свързани с допълнителни услуги в селското стопанство, като използване на напоителни системи, дизайн, поддържане и засаждане на градини, паркове и други зелени площи, кастрене на дървета, подрязване на храсти и жив плет и т.н.;
- незавършеното производство, отнасящо се за културите, чийто производствен цикъл е по-къс от отчетния период (една календарна година) или се извършва в две календарни години;
- продукцията от неселскостопанските дейности на селскостопанските единици, когато те са счетоводно отделими.

Нетният доход по факторни разходи (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на стойността на другите данъци върху производството и се прибави стойността на другите субсидии върху производството) измерва доходността от всички фактори на производството - земя, капитал и труд.

Нетният опериращ излишък/нетен смесен доход (изчислен след приспадане от нетната добавена стойност по базисни цени на компенсациите на наетите лица и другите данъци върху производството и добавяне на другите субсидии върху производството) измерва доходността от използването на земята, капитала и незаплатения труд.

Нетният предприемачески доход (изчислен след прибавяне към нетния опериращ излишък/нетен смесен доход на лихвите, получени от земеделските стопанства, опериращи като компании, и приспадане на платените от тях лихви и ренти) измерва компенсацията на незаплатения труд, възнаграждението от земята, принадлежаща на земеделските стопанства, и дохода от използването на капитала.

Данните за икономическите сметки за селското стопанство се разработват за календарна година по текущи и съпоставими цени при база преходната година. Разработват се и икономически сметки на регионално ниво NUTS2.

Източници на информация

Основни източници на информация са статистическите наблюдения, проведени от НСИ, и наблюденията на отдел „Агростатистика“ в МЗХГ. Използвани са и данни на Държавен фонд „Земеделие“ (Разплащателна агенция) за финансовото подпомагане в селското стопанство.

Приложение

Таблица 1

Крайна продукция по базисни цени - предварителни данни за 2019 година

	Текуща стойност за 2019 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем	Индекс на цените	Индекс 2018 = 100
Продукция от отрасъл „Селско стопанство“	8504.6	98.6	101.9	100.5
Продукция от селското стопанство	8305.7	98.7	101.8	100.5
Продукция от растениевъдството	5639.1	99.3	98.3	97.7
Зърнени култури	2933.3	104.5	99.4	103.9
Технически култури	1728.1	96.5	97.9	94.5
Фуражни култури	143.3	71.3	113.6	81.1
Зеленчуци	388.9	96.1	96.3	92.6
Картофи	87.6	71.9	119.8	86.1
Плодове	321.5	98.9	84.8	83.8
Други растениевъдни култури	36.4	91.6	103.7	95.0
Продукция от животновъдството	2174.4	97.6	111.9	109.3
Селскостопански животни	1273.8	97.8	118.1	115.5
Продукти от животновъдството	900.6	97.4	104.2	101.5
Продукция на селскостопански услуги	492.2	95.3	102.9	98.1
Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	198.9	97.4	106.0	103.2
Междинно потребление	4777.4	97.8	101.9	99.6
Семена и посадъчен материал	204.8	111.1	101.9	113.3
Горива и масла	1062.8	90.1	99.4	89.6
Торове и почвени подобрители	469.5	98.8	105.5	104.2
Препарати за растителна защита	333.6	99.4	99.1	98.5
Ветеринарни разходи	260.3	99.1	105.3	104.4
Фуражни добавки	1003.5	98.8	102.2	100.9
Поддръжка и ремонт на машини	329.0	100.8	100.9	101.7
Поддръжка на сгради	161.3	99.3	102.3	101.6
Селскостопански услуги	492.2	95.3	102.9	98.1
Други стоки и услуги	460.4	109.3	102.9	112.2
ФИЗИМ	80.3	93.9	102.9	96.6
Други стоки и услуги	380.1	112.9	102.9	116.2
Брутна добавена стойност по базисни цени	3727.2	99.7	102.0	101.7
Потребление на основен капитал	910.3	98.0	102.8	100.7
Нетна добавена стойност по базисни цени	2816.9	100.3	101.8	102.1
Нетен доход по факторни разходи	4784.1	-	-	103.8
Нетен опериращ излишък	3776.2	-	-	103.7
Нетен предприемачески доход	2565.5	-	-	104.3